

MAGYAR KURIR

Bétsből, Kedden, December 7-dikén 1819.

Frantzia Ország.

A' Frantzia újságok, azolta, hogy a' Ministeriumban történt változások kihirdetettek, tele vagynak Liberális, Ultra, és Ministeriális, avvagy a' Ministerium' kedveszeréntvaló okoskodásokkal. A' nagyon Liberális irók titkolódás nélkül jelentik, hogy ők nintsenek megelégedve ezen változásokkal. A' *Constitutionel* azt erősíti, hogy a' Börse háznál nem kis felindulást okozott ezen Ministeri változások' híre; a' Minerva többre libotsátkozván azt mondja, hogy a' közönség megijedett. Kétség kívül a' Liberális és nem az Ultra gondolkodású közönséget érti, mivelhogy az Ultrák' írója a' *Quotidienne*, telyes megelégedést nyilatkozat, a' Pasquier, Latour-Maubourg, és Roy Ministerekké lett neveztetésekért, tsak azt nem szivellheti, hogy Gróf Decazes a' Ministeri Tanáts' Elölülőjévé neveztetett, mivelhogy már így egészen lehetlenné lett az, hogy ő, vagy Herczeg Talleyrándal vagy pedig Herczeg Richelieuvel barátságra léphessen: —

„Azt, így szoll ezen Ultra-író, hogy valamelyik ezen Herczegek közzül a' Ministeriumba beléphessen, tsak Gróf Decazesnek onnét való kiesése tselekedhetné. Amannak az Anglus, a' másiknak az Orosz részzel való tartást vetik szemre. Hát Decazes Ur, valyon mélyikkel való tartást fogja választani? Most ő már Ur; most már semmivel nem

mentheti magát, ha a' dolgok még se' úgy fognak folyni, mint kellene. Portál Ur békességes természetü ember; Pasquier Ur az ő régi bámulója; Roy Ur oly nagyon belé merül a' Ministeri munkába, hogy a' közönséges politikai dolgok eszibe se' juthatnak; Deserre Ur az, a' ki beillik az Orálószékbe, 's ez eszibe is jut néki olykorolykor; arról se' szokott egészen elfelejtkezni, hogy ő a' Princz Conde' armádájánál katonáskodott. Az ilyen emlékezetek nem engedik meg az embernek, hogy mindenkor szenvedőleg viselje magát. Párisból Kurir küldtetett Londonba, hogy Latour-Maubourg Urnak az ő Ministerré lett neveztetéséről való hírt megvigye; nem ő fog az utolsó lenni, a' ki ezen híren bámulni fog. Őtet Londonból, telyes reménsséggel várják Párisba a' Royalisták. Ő, bétsület szerető ember, 's a' Királyi Familiának hűséges pártfogója, 's nem az ő hibája leszen, ha a' rosszakat, mellyeket az előtte volt Minister tett, egyszerűben meg nem orvosolhatja. Röviden szollván, Pasquier Ur jobb mint Desolles Ur, Roy Ur jobb mint Louis Ur, Latour-Maubourg Ur véghetetlenül jobb mint Gouvion-Sant-Cyr Ur, de még se' leszz mind ezeknek is valamelly nyomos resultatuma, ha tsak az 1820 béli Decazes Ur jobb nem leszen mint az 1819-béli Decazes Ur volt.“

Felhordván a' Bavarjai Közönséges Ujság a' Párisi Ujságokból ezen Liberális és Ultra vélekedéseket, azután még

Decemberben, a' Politziai Ministerségnek megszünése után, melyet ő addig viselt, Belső Ministerré lehetett, 's az után 1819-ben tavaszon mind hárman, azt, hogy a' Ministeriumban megmaradhattak, annak köszönték, hogy a' Választási Törvényt védelmezték — az ezen 1819-dik esztendőhéli választásnak resultatumától (hogy majd mind Liberálisok választottak) megijedvén 's talám még egyéb környülállások által is nogattatván, a' Ministeri tanátsban a' Választási Törvénynek megváltoztatását jóvallották, melynek az előbbeni változással éppen ellenkező következése leve, a' tudniillik, hogy most azoknak a' Ministereknek kelle kilépni, kik a' Választási Törvénynek mostani állapotjában való megtartását jóvallották — 's a' kik közzül kettőnek ugymint Desollesnek és Sant-Cyrnek helyébe most éppen azon Ministerek léptek-be ismét a' Ministeriumba, a' kik 1818-ban azért estek vala ki, hogy pártját fogták azon törvénynek. Ezek Pasquier és Louis. A' harmadik új Minister, Latour-Maubourg, még ugyan soha ki nem nyilatkoztatta, hogy mitsoda ítélettel legyen a' Választási Törvény eránt, de kétség kívül magát egyedül ő se fogja kitenni érte. Pasquerről azt erőssítik, hogy már még tavaly őszön egy irást adott-be a' Királynak, melyben elejébe terjesztette, hogy a' Constitúzionális Monárkiának állandósága egyedül attól legyen felfüggesztetve, ha az eddig gyakorlatban volt Választási Törvényen változások tételtenek. Az tehát már kétségbe se' hozattathatik, hogy a' Végrehajtó Hatalomban, a' Királyi Tanátsban, egy Visszafeléváló-lépés esett; odalépett vissza a' dolog, a' hol 1818-ban, az őszi hónapokban volt, melynek akár mi következése legyen, most legalább van benne annyi jó, hogy az eddig való biztalanokodásnak véget vetett. Nem soká

elválik, hogy mitsoda systemát fog a' Ministerium felvenni, 's hogy ezen első nagy visszalépést fogják-é több hasonló is követni. Gróf Decazesnek Fő Ministerségre lett emeltetését a' mi illeti, ezt valami igen nagyon szemebetünő dolognak senki se' tarthatja, minthogy ha névvel nem is, de valódiképpen eddig is a' volt ő,"

Nagy Britannia.

Summázat az Anglus levelekből: —
A' Régens Princz Okt. 18-dikén estve a' Parlamentumnak 23-dikban lejendő kinyitására nézve Londonba megérkezett. — Baronet B o o r d e t, annak módja szerént kezéhez kapta már azon jelentést, mely által tudára adatik, hogy ötöt a' Kir. Fő Prokurátor megperli azon leveléért, melyet a' Westminsteri Választókhoz írta. Swan nevű Urat tizenkét hónapi tisztességes fogságra ítélte a' Kir. Törvényszék a' Választók' megrontásáért, éppen azon bűnért, a' melyért Lopez Manasét két esztendei fogságra ítélte. Kérdés, hogy miért volt ahhoz oly kedvező, 's ehez ily kemény? Azért, mert Lopez 55 Választó embereknek adatott Bankónotákat, hogy reá voksoljanak, Swan pedig csak egy adóssának adott vissza egy régi Bankónotát, 's éppen ezen háladatlan állott elő ellene, mint tanú. — A' Bathi Loyalis gyűlés nem szerkeztet-hetett össze a' maga nyilatkoztatására, melyet a' Régens Princzhez intézett, 8 napok alatt 800-nál több aláírókat, hollett a' város' lakosainak száma 38,000-re telik. Hanem megjegyzést érdemel az, hogy a' fél zsoldon lévő tisztek mind aláírtak.

Devonshireben is készítettek ily Loyalis nyilatkoztatást. Hanem azok közt, a' kik magokat ezen Grófságban a' Radikális gondolkodás által ezen gyűlésben

megkülömböztették, legszembetűnőbb volt Lord Chinton, a' ki úgy nyilatkozta ki magát, hogy ő telyességgel nem tselekedheti azt, hogy a' loyális módon tartódó népgyűléseket kárhoytasza. (Ezek a' Morning-Chronicléből való summázatok valának). — Egy más közönséges levélben ily megjegyzések fordulnak elő a' Reformálás' munkájiról: —

„A' Reformálódásra való vonszódás, melly az aljas nép közt vette szármozását, mint látszik, naponként jobban jobban gyarapodik a' főbb rendűek között is: azzal a' külömbiséggel, hogy ezek minden módon iparkodnak elkerülni az arra való alkalmatosságot, hogy tsak távolról is láttassanak Huntal valami egygyesületben lenni. Gróf Albermale, midőn nem régen a' Norfolkki Grófságbéli népgyűlésen beszédet tartott, nyilván kimondotta, hogy ő bizonyos célzással jelenti azt: Hogy az az ügy, melynek ő pártját fogja, nem a' Hunt' ügye, hanem a' népe, a' Constituziójé. — Egyéb eránt pedig (ezen kifejezések is eléfordultak a' nevezett Gr. beszédében): — „Azon 28 esztendőök alatt, hogy én a' politikai életre kiléptem, semmi olyan történetet nem láttam, melly a' népet a' támodásra jobban gerjesztette volna, mint a' múlt Augustus' 16-dikán a' Manchesteri polgári lovasság elvetemédése. Midőn azt látom továbbá, hogy oly tisztos emberek letétetnek, mint Fitzwilliam, a' ki egyéb bünt nem tett, annál, hogy egy szabad özsze gyülekezésre való engedelmet a' maga aláírása által megerössített, 's midőn armádánknak 10 ezer emberekkel lett megerössítettését is megfontolom, meg kell vallanom, hogy azt tartom, hogy az efféle eszközök azok, a' mik azt a' revoluztiót elhozzák, a' melytől félünk. Mi, a' véllem egyformálog gondolkozők, nem vagyunk a' revoluztiós princípiumok' oltalmazói; azok azok,

kik az olyan erőszakos eszközöket oltalmazzák, a' milyent p. o. Manchesterben elővéttelték.“ — Ezen beszédét azzal a' jóvallással rekesztette-be az Orátor Gróf, hogy kérni kell a' Princzet, hogy Ministerei által oly engesztelési eszközöket véssessen elő, mellyek által az egygyesség és békesség a' Korona és Nép közt helyreálltassék. — Ezen Norfolkki gyűlésben a' fő nemesség 's fő papság közzül számosan özsze tsatolták magokat a' Gróf Albermale részeseivel, melly, mint ezen Londoni újságlevél megjegyzi, azt a' tanuságot adta e' Ministereknek, hogy magokat a' Manchesteri történetek' törvényes megvisgáltatásának ne szegezék ellene, és ne kívánnyák a' Parlamentumtól azt, a' mit, mint a' híre volt, eleintén akartak, hogy határozatassék meg, hogy azok, kik a' Manchesteri történeteknek okozói voltak, büntelenek legyenek. (Az ily határozásnak a' Parlamentum szollás szerént, *Indemniti Bill* a' neve). — Azt is hiszik némelleyek, így folytatja szavait az író, hogy a' Ministerek, tsak a' Grenville' és Grattan' részén lévő képviselőket a' magok' részekre megnyerhessék, a' Romai Catholicus valláson lévő emanczipáltatásának se' fogják makt többé ellene szegezni. De kérdés' hogy megmaradhatnak-é meg így is a' magok helyyeiken, kivált, ha, mint híre van, azért, hogy ők a' Catholicusok' emanczipáltatásában megegygyezzenek, részeokről azt találják kívánni, hogy a' Grenville' és Grattan' részeseik is egygyezzenek-meg vélek a' Habeas Corpus Aktának felfüggesztetésében.“

* * *

Nem kevésé magára vont a' figyelmet az a' népgyűlés, mellyet a' *Radikálisok* Nov. 15-dik napján a' Lancasterr Grófságban Burnleyben tartottak, 's a' melyre a' környéki helységekéből 's

városokból, közel 30 ezer emberek, zászlókkal, szabadsági sipkával, zsidókkal, pistolyokkal 's egyéb effélékkel, és katonai harsogó muzsikával gyülekeztek össze. Az úgynevezett Hastings (a' dészakból 's gerendákhól készült oráló alkotmány) a' várostól fél mérföldnyi távolságra, a' Preston felé menő országút mellett volt felállítatva. Valami 30 emberek mentek fel reá, kik közt volt Knight John nevű, mint Elöljáró, a' fején veres sipka lévén. Az ő zászlójikon ily irások olvastattak: Szabadság vagy Halál! és, Fitzwilliam 's a' Yorki több Reformálók! Itt is néhány jóvallások határozattak-meg, mellyek között volt az is: Hogy Hunt és Jonston a' Régens Princzhez menvén, annak kérelmet nyujtsanak-be személyesen, mely által adattassék tudtára, hogy, ha a' Parlamentum a' nemzet' szabadságát illetni mérészli, ez az Országban közönséges öszszegyülekezésre való jeladásnak fog tartatni. A' tanátskozásnak végződése után két részre oszlott a' gyűlés, 's azok kiknek pistolyok volt, azt a' levegőbe kilőtték, 's ezzel mindenek csendességgel elszéledtek.

„A' Ministeri Kurir is megemlítvén, hogy ezen népgyűlés egyebek közt azt is meghatározta, hogy Gróf Fitzwilliamhoz, Sir Bourdethez, Hertzeg Norfolkhoz, Májor Cartwrighthez, Woolerhez, és Cobbehez köszöntéseket intézzen, nevetve oda veti ezen szavakat is: „Örvendhetnek Herczeg és Gróf Uraimék, hogy ily társaságba jutottak, a' milyen a' Wooleré és Cobbeté!“

Manchesterben estvéli Nov. 10-dikén 11 órakor, mikor a' nép a' theátrómról kijött, Nadinra, a' Politziai tisztre, reá lőttek. A' golyóhis a' kalapját által lyukasztotta. A' ki a' lünnést berelenti, 5000 for. jutalmat fizet néki a' Magistrátus.

* * *

A' Régens Princz Nov. 25-dikén kinyitotta a' Parlamentum' üléseit, ily beszédet intézvén a' két ház' öszszegyülekezve lévő tagjaihoz: —

„*Lordjaim és Uraim!* Kéntelen vagyok ismét nagy keserűséggel jelenteni, hogy a' Király ó Felsége' betegeskedése még tart. Fájjalom, hogy kéntelen voltam az esztendőnek ezen részében öszszehivatatni Uraságtokat, minthogy azok a' lázzasztó mesterkedések, mellyek az Orzágnak némelly manufaktúrákkal bővölködő kerületeiben ily régen folytattattak, azolta, hogy Uraságtok a' Parliamentumba utóbbszor öszszegyülekezve valólanak, még nagyobb erővel és iparkodással folytatódának, 's oly lépésekre vezérlették a' mesterkedőket, a' mellyek a' közönséges csendességgel 's az industriából élő lakosoknak békességes életjékkel fenn nem állhatnak, mivelhogy oly indulatot nyilatkoztatnak-ki, a' melly ezen Orzágnak Constituizioját ellenségesen fenyegeti, 's nem tsak azoknak a' politikai intézeteknek, mellyek eddig ezen Orzágnak kevélységére 's bátorságára szolgáltak, hanem minden tulajdoni jusoknak 's a' Státusban fennálló rendnek felforgattatásokra is czéloznak. Megparantsoltuk, hogy ezen tárgy eránt terjesszék Uraságtok elejébe a' szükséges magyarázatokat; és én elmulaszthatatlan kötelességemnek tartom az Uraságtok közvetetlen figyeimének szorgatva ajánlani, hogy oly eszközöknek megfontolását vegyék elő, mellyek megkivántathatnak arra, hogy az a' systema semmivé tétetethessék 's elnyomattathassék, a' melly, ha hathatos gátnak nem tétetnek elejébe, a' nemzetnek elkerülhetetlen zavarodást és veszedelmet fog okozni. —

„*Alsó Házbéli Uraim!* A' jövő esztendőre való költségek' felszámolása Uraságtoknak elejébe terjesztetett. Annak szükséges volta, hogy az ó Felsége'

alattvalójinak élete és tulajdona megoltalmaztassék, engem' arra kényszerítetek, hogy a' katonák' számát egy kevés-sel szaporítsam: de nem kételkedek azon, hogy úgy ítélnék az Urak, hogy az ezen tekintetben tététt intézetek az országnak legkevesebb terheltetésével estek-meg. Ambátor Státusunk' jövedelmei a' Parlamentum' utóbbi üléséitől fogva némünemü ingadozást szenvedtek is: tsakugyan megnyugtatósomra szolgál az, hogy jelenthetem, hogy már most ismét jobbulni látszanak. Mannfokturáinknak némelly ágaiban néminemü tsonkulás uralkodik 's nagyon fájlalom, hogy az innét következő inség azokon fekszik, a' kik éppen ezekből élnek: hanen ezen tsonkulásnak nagyobbad azon foggyalkozásokból kell szármozni, mellyek más országokban vagynak, és én valóban remélem, hogy ezen bajlodásunk hamar el fog enyészni. —

„*Lordjaim és Uraim!* Folyvást legkevesebb bizonyossátévő tudósításokat veszek az idegen Hatalmasságok-

tol az ő ezen ország eránt viseltető barátságok felől. Valóban ohajtom, hogy ezen békességes időt arra használhassuk, hogy belső boldogságunk bátorságossá tététdjék 's előmozdittassék: hanem ezen cél-nak szerentsés tárgyaztathatása egyedül tsak a' belső csendességnek megoltalmaztathatásától van felfüggesztetve. Legmeghittebb bizodalمام' helyeztetem a' nép' nagy *massájának* jó indulatjába: hanem, Uraim! valamint közönségesen úgy különkülön minnyájotok' legnagyobb vigyázósága 's iparkodása kívántatik arra, hogy az áruló és istentelen tudományok meggátoltattassanak, 's hogy az ő Felsege minden rendű alattvalójinak elméjikke benyomattassék az, hogy mi annak az isteni segedelemnek és oltalomnak megmaradását, melynek ezen Ország mind eddig ily megkülömböztetéssel való részese volt, egyedül tsak a' Religió' principumainak gyökörlátától 's megaltól várhatjuk, ha magunkat a' törvényes Hatalomnak igasságosan alája vetjük.“

Jelentés. — Azon Ujságleveleknek, mellyeket Bétsből rendelni lehet, közönséges laistroma még közönségessé nem tététtévn, még eddig mi se' adhattuk-ki a' *Magyar Kurirt* illető Herdetést: annyit azonközben előre megemlithetünk, hogy ennek árra a' jövő 1820-dik esztendőben is, egész esztendőre 23 — félre 14 forint marad. A' jövőpénteken vagy kedden többet.

Száz forint Conventiós pénzért adtak Váltó czédulában: —
Dec. 3-dikán 250 — 4-dikén 250 — 6-dikán 250 — forintot.

Jobbítások. — A' XLV. számú Kurirban a' 35-dik levél-lap' 2-dik hasábjám a' legalsó sorban, ezen nagyon szembetünő hibát 3,250-re méltosassanak tisztelt Olvasojim ekképpen megigázítani: 3 milliora és 250 ezerre telik.

Ugy a' következő lapon, a' külömbkülömb vallásu lakosok' felszámlálásában, az első sorból ki kell hagyni ezt, Protestánsok, hogy így maradjon: A' *Romai Catholicusok*. — Végezetre az utolsó levél-lapon a' Csóri tudósítás' végén ezen szóban Jó, az I helyet J betűt kell tenni.

Mindjárt alább nem árt ebben is: Lollhoz, ket jobb L. L. betűt tenni.

Redaktor: Pántsél Daniel; nyomtatja Haykul Antal.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Magyar Ország.

A Pesti Tudósításokból Decemb. 1-ső napjáról: —

„Felséges rendelés által a' Pesti Kir. Universitásnál, a' mint boldogútt nagy emlékezetű Mária Therezia planumában foglaltatik, a' Tudománybéli Karokhoz a' Directorok ismét béhozattának. Az Orvosi iudományhoz ugyan már ez előtt több esztendőkkel Kir. Tanátsos, Pfisterer András Ur Directornak rendeltett; most pedig újabb Kir. rendelés által Királyi Tanátsos: Demén Antal Ur, nyugodalomban lévő egykori Törvényt Tanító, a' Törvényes Karhoz; Philosophiai Karhoz pedig Nagy Tiszteletű Tudós Szüts István Ur, Directorokká nevezettek, 's az utóbbi egyszer'smind az eddig ditsősségesen viselt Philosophiai Professorságtól felmentetvén, nyugodalomra tétetett.“

„Ditseretes szokása az a' Magyar Universitásnak, hogy elhunyt Tagjainak emlékezetét Halotti innepel, 's magasztaló szomorú beszéddel tisztelje. — Illy inneplés iartatott November 25-iken az Universitásnak nagy palotájában Méltóságos Petrovits József Ó Császári Királyi Felsége Udvari Tanátsossának, a' Felséges Septemvirális Tábla Assessorának, és a' Magyar Királyi Universitas Vice-Praesesének emlékezetére, a' midőn Tekintetes Markovits Pál Ur a' Törvényeknek Doctora, több Nemes Vármegyének Assessora, és ezen Universitásnál a' Természet Törvényének, a' Polgari közönséges Törvénynek, és a' Nemzetek Törvényének nyilvánvaló Királyi Tanítója, jeles ékessenszóalással előadta a' boldogútnak a' tudományok eránt tett

jeles érdemeit, 's mint ugyan egykori Universitásbéli Professornak, 's tudós Irónak ditsősséges emlékezetét elfelejtetlenné tette, azon bölts mondás szerint: Vivitur ingenio, cetera mortis erunt. —

* * *

Végezte ugyan ezen Tudósításokból azon Csóri betses tudósításnak, melly a' XLV-dik M. Kurir' utolsó levele' lapja' 1-ső hasábján felbemaradt: —“

„A' Nagylelkűségről, a' szíves indulatnak tselekedettel való meghizonyításáról, mellyeknek Templomunk készítése ideje alatt, sok száz próbáit adták a' mi nagy tekintetű 's lelkű. kegyes földes Uraink, megtetéző újabb bizonyágot adtak most, midőn Mélt. Cs. K. Kamara a' Tek. Nemes Vármegye sok érdemekkel tündöklő ciső Al Ispánya Szolgá-Egyházi Marich Dávid kegyes Földes Uraságunk által a' jelenlévő Tisztel. Papi Chorus ezen nevezetes innepi napnak környülállásihoz képest gazdagon megvendégeltetett. Minden örömlünknek 's forró kívánságunknak summája ez: Éljen a' mi Felséges Királyunk; kinek kegyelmes igazgatása alatt a' békesség és atyáfiúi szeretet egymást tsókolgatják, a' Jésus mennyei tudománya virágozik, 's épülnek azok a' szent helyek, mellyekben az, a' jó lelkeknek öröme prédikaltatik!!! Éljenek a' mi kegyes Földes Uraink, kik a' Jésus Ekklesiájának igaz Zorobábeleji!! Éljenek a' mi fáradhatatlan Lelki-Pásztoraink, kik mint az Urnak Mósessei kegyes példaadásokkal, és idvességes tanításokkal mennek ki és hé a' Jésus nyájja előtt! —“